

De overheid vreet zich vol en de kosten zijn voor de burger. Van complexiteit tot salarissen en onopgeloste problemen

Posted on 7 juli 2025 by Menno Tamminga

Kent u deze organisatie die lijdt aan obesitas? Een rupsje nooit genoeg dat nog 1.042 vacatures wil vervullen. 'Werken bij de Rijksoverheid is werken voor Nederland', jubelt de website werkenvoornederland.nl. 'Of je nu wilt werken aan klimaat, gezondheid, veiligheid of digitalisering, of je talenten wilt inzetten in een specifiek vakgebied: de kans is groot dat jij hier je droombaan vindt.'

Deze droombanen zijn de afgelopen jaren echter een steeds zwaardere last voor Nederland geworden. Terwijl de Nederlandse economie vanaf 2018 met zo'n 12 procent is gegroeid, zijn de groeicijfers van het aantal voltijd banen bij de overheid soms het dubbele of meer.

Bij de rijksoverheid (inclusief defensie en Belastingdienst) steeg het aantal

voltijdbanen tussen 2018 en 2024 met maar liefst 30 procent, meldde statistiekbureau CBS afgelopen week. In het gesubsidieerde onderwijs was de groei 15 procent, bij gemeenten 18 procent, in totaal groeide het aantal voltijdbanen bij de overheid als geheel (rijk, gemeenten, provincies, onderwijs) met 16 procent.

Groeimarkt consultants

In dat groeicijfer zijn echter alleen werknemers in loondienst meegeteld. De werkelijke groei ligt, gezien de verslaving aan extern ingehuurd medewerkers en consultants, nog wel wat hoger. Ook hier een stijgende lijn sinds 2018, blijkt uit eerder dit jaar gepubliceerd onderzoek van het ministerie van Binnenlandse Zaken. De externe inhuur steeg van 10 procent van de personele uitgaven in 2018 naar 15 procent in 2023. Denk aan ict-specialisten, maar ook mensen die helpen bij de gasboringenschade-afhandeling in Groningen en de dienst herstel kinderopvangtoeslagen.

De groei van overheidswerknemers is geen natuurwet. Tussen 2011 en 2018 daalde het aantal werknemers wél. Dat waren jaren van bezuinigingen. De eerste twee Rutte-kabinetten. De besparingen waren een reactie op de bankencrisis (2009/2009) en de daaropvolgende economische recessie. Maar na 2018 krijgen de personeelsmanagers onder de laatste twee Rutte-kabinetten en het kabinet-Schoof de vrije hand.

Tegelijkertijd stapelen de maatschappelijke problemen zich juist op. Problemen waarin de overheid een hoofdrol speelt. Woningnood. Stikstofcrisis. De nasleep van de schade van de Groningse boringenschade en van het toeslagenschandaal. Het overbelaste stroomnet.

Hoe kan het dat de overheid na 2018 steeds meer uitdijt én de maatschappelijke problemen een rem zetten op economische groei, het vestigingsklimaat verstieren en de cohesie in de samenleving ondermijnen?

Het antwoord komt van twee deskundigen uit de publieke sector zelf. Ruim een jaar geleden publiceerde *Het Financieele Dagblad* een sterk staaltje onderzoeksjournalistiek. Niet over fraude of bedrog, maar over de verbijsterende groei van het ambtenarenapparaat van de rijksoverheid.

Explosie van beleid

De krant constateert dat de groei niet zit in de uitvoeringsdiensten, zoals politie, UWV en Belastingdienst. De groei zit bij beleidsambtenaren, met als opvallende blikvanger de afdelingen communicatie en voorlichting.

Hoe kon dit gebeuren? Het *FD* citeert Roel Bekker, voormalig topambtenaar. Hij verwijst als verklaring naar de schaamte in Den Haag vanwege de gasboringenschade en het toeslagendebacle. 'Iedere claim werd daarna gehonoreerd, ook in termen van personeelsbudget. Je lost het maar op, ga maar over de budgetten heen, werd het devies.'

Hoogleraar Paul Frissen, decaan aan de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur. 'Het is inherent aan de explosie van beleid, wet- en regelgeving die over Nederland heen is gerold. Het verlangen naar een maakbare samenleving was ooit een typisch links ideaal, maar wordt tegenwoordig Kamerbreed gedragen.'

Lekker betaald

Daar komt bij dat het werk goed wordt betaald en aantrekkelijk is, juist omdat het ingewikkelde thema's zijn. Nogmaals Frissen in het *FD*: 'De professional gedijt bij al die toegenomen complexiteit. Iedereen die op een feestje vertelt over zijn baan, vertelt graag hoe interessant en ingewikkeld het is. Niemand zegt: het is eigenlijk heel simpel. Dat maakt het Rijk populair op de arbeidsmarkt.'

Het beeld dat oprijst uit de cijfers en deze verklaringen is zorgwekkend. De overheid is kennelijk een speeltuin en puzzelhoekje voor hoogopgeleide mannen en vrouwen geworden die met de beste wil van de wereld de complexiteit van maatschappelijke problemen te lijf gaan. En falen.

Op de politieke linkerflank ziet men de overheid als de beste en vanzelfsprekende partij om problemen op te lossen. Meer beleid, meer regels, meer uitzonderingen, meer complexiteit, meer ambtenaren meer geld. De ongemakkelijke waarheid is dat juist de overheid de bron is geworden van de problemen en de ogenschijnlijk onontwarbare knopen. De ongemakkelijke waarheid is ook dat de politieke rechterflank geen tegenwicht biedt aan het linkse maakbaarheidsmantra maar erin meegaat.

Nuchter richtsnoer

De burger betaalt de prijs, meerdere malen zelfs. De kosten (salaris, pensioenpremies, etc.) van het aangenomen extra personeel tussen 2018 en 2024 bedragen ruwweg ruim 1.000 euro per werkende Nederlander per jaar. De problemen zijn, zo is dagelijks duidelijk, helaas niet opgelost. Ook een kostenpost. Of soms zijn ze politiek gesproken wel 'opgelost', zoals de invoering van een huurplafond, maar veroorzaakt de oplossing maatschappelijke schade, namelijk minder aanbod van huurwoningen.

Van Willem Drees, de sobere sociaal-democratische premier in de na-oorlogse economische wederopbouwjaren, is de uitspraak 'Niet alles kan en vooral niet alles tegelijk'. Zo'n nuchter richtsnoer wordt node gemist.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025**? Kijk [**HIER**](#). Hartelijk dank!